

NEWSLETTER

Rujan 2026

Broj 2

OD LOKALNIH RESURSA DO ISKUSTAVA OBLIKOVANIH ZAJEDNO S LOKALNOM ZAJEDNICOM

Kako se projekt People Powered Tourism približava polovici svojeg trogodišnjeg razdoblja provedbe, od zajednički razvijenih koncepata i mapiranja lokalnih resursa prelazi se prema konkretnim iskustvima za posjetitelje – osmišljenima zajedno s lokalnim zajednicama, testiranim na terenu i unaprijeđenima kroz transnacionalnu razmjenu znanja i iskustava.

Sedamnaest mjeseci nakon početka projekta, diljem dunavske regije sve se jasnije potvrđuje jedna ideja: održivi turizam ne može se razvijati za lokalne zajednice ako se ne razvija zajedno s njima.

U deset zemalja, 14 projektnih partnera, 12 pridruženih partnera i skupine lokalnih dionika zajednički rade na prepoznavanju kulturnih, prirodnih i ljudskih potencijala koji često ostaju izvan uobičajenih turističkih tokova te na njihovu pretvaranju u iskustva koja stvaraju vrijednost i za lokalno stanovništvo i za posjetitelje.

Upravo se na tome temelji širi pristup turizmu koji u središte ne stavlja samo broj posjetitelja i tradicionalnu promociju destinacije, nego cjelokupno okruženje u kojem posjetitelj upoznaje i doživljava neko mjesto: lokalna znanja, male poduzetnike, kulturnu baštinu i sjećanje, prirodne krajolike, usluge, međuljudske odnose i svakodnevni život lokalnih zajednica. Cilj nije jednostavno privući veći broj posjetitelja, nego stvarati kvalitetnija iskustva i mjesta u kojima se posjetitelji mogu dublje povezati s destinacijom, dok lokalno stanovništvo aktivno sudjeluje u odlučivanju, ostvaruje koristi od turizma i sudjeluje u oblikovanju njegova budućeg razvoja.

SADRŽAJ:

Uvod

Od mapiranja do
stvaranja značenjaOd lokalnih resursa do
iskustava: pet prvih pilot-
programa u provedbiMeđupartnersko
vrednovanje

Što sljedeći

Trajanje: 1. travnja 2025. -
31. ožujka 2028.

Budžet: €2,538,365

U prvoj fazi projekta People Powered Tourism partneri su kroz jačanje kapaciteta, mapiranje lokalnih resursa i uključivanje dionika razvili zajedničku metodološku osnovu. U aktualnoj fazi projekt prelazi na konkretnije aktivnosti. Lokalne zajednice provjeravaju i vrednuju rezultate mapiranja, izdvajaju resurse koje smatraju najvažnijima, zajednički osmišljavaju pilot-turističke usluge te ih testiraju sa stvarnim sudionicima.

Prvi pilot-programi u Mađarskoj, Moldaviji i Bugarskoj već pokazuju kako se ovim pristupom mogu povezati regenerativni turizam, očuvanje prirode, lokalna proizvodnja, aktivno sudjelovanje posjetitelja, interpretacija kulturne baštine i aktivna uloga lokalne zajednice u razvoju turizma.

Promjena je jednostavna, ali značajna: umjesto pitanja što posjetitelji mogu vidjeti, pitamo se što njihov posjet može stvoriti – za ljude, prostor i lokalnu zajednicu.

OD MAPIRANJA DO STVARANJA ZNAČENJA

Lokalne zajednice ne potvrđuju samo ono što već postoji. One odlučuju što im je važno, što žele podijeliti s posjetiteljima i na koji način turizam može pridonijeti razvoju mjesta u kojima žive.

KADA LOKALNE ZAJEDNICE VREDNUJU REZULTATE MAPIRANJA

Proces mapiranja sada je ušao u drugu, važniju fazu. Na partnerskim područjima lokalne zajednice razmatraju kulturne i prirodne resurse prepoznate tijekom prethodnih radionica te procjenjuju njihov potencijal iz šire perspektive turizma koja uz potrebe posjetitelja uzima u obzir i koristi za lokalnu zajednicu. Pritom odlučuju koji resursi najbolje odražavaju lokalni identitet, koji mogu potaknuti smisleno sudjelovanje posjetitelja te koji imaju potencijal stvarati društvenu, kulturnu, okolišnu ili gospodarsku vrijednost za lokalno stanovništvo.

U urbanim područjima rasprave su usmjerene na transformativna iskustva koja posjetitelje povezuju s identitetom lokalne zajednice i održivim praksama. U ruralnim područjima partneri dodatno razmatraju dostupnost, sezonalnost i praktične izazove povezivanja prostorno raspršenih resursa u održive turističke ponude. Rezultat je lokalno utemeljen okvir za razvoj pilot-programa, oblikovan prema prioritetima lokalne zajednice, umjesto unaprijed definiranog turističkog proizvoda.

LOKALNI KATALOG JE POLAZIŠTE, A NE KRAJNJI CILJ

Svako partnersko područje izradilo je katalog lokalne kulturne baštine i prirodnih resursa. Ovi radni katalozi objedinjuju prethodno raspršena znanja te lokalnim dionicima pružaju zajedničku osnovu za raspravu. Još važnije, katalozi povezuju fazu mapiranja s konkretnim aktivnostima: pilot-iskustva odabiru se i oblikuju na temelju resursa u čijem su prepoznavanju i određivanju prioriteta sudjelovale same lokalne zajednice.

OD LOKALNIH RESURSA DO ISKUSTAVA: PET PRVIH PILOT-PROGRAMA U PROVEDBI

Prvi pilot-programi pokazuju kako širi pristup turizmu, usmjeren na stvaranje vrijednosti i za posjetitelje i za lokalnu zajednicu, izgleda kada lokalni resursi postanu temelj zajedničkih iskustava.

Prvi pilot-programi projekta People Powered Tourism testiraju isto načelo u vrlo različitim područjima: za razvoj turizma nije uvijek potrebno stvarati novu atrakciju. Ponekad se najveći potencijal krije u povezivanju onoga što već postoji – krajolika, znanja i vještina, tradicije, lokalnih poduzetnika i ljudi koji svemu tome daju značenje – te njihovu oblikovanju u iskustva u kojima posjetitelji mogu aktivno sudjelovati.

KÓSPALLAG, MAĐARSKA

— *Od boravka u prirodi do doprinosa njezinu očuvanju*

U Kóspallagu put od ekoturizma prema regenerativnom turizmu započinje samim krajolikom. Prirodno gospodarenje šumama, regenerativna poljoprivreda, sakupljanje ljekovitog i aromatičnog bilja, silvopastoralne prakse i pletenje košara omogućuju posjetiteljima da upoznaju ne samo posebnosti ovog područja nego i načine na koje se lokalno stanovništvo o njemu brine i pridonosi njegovu očuvanju. Povezujući ekološka znanja s lokalnom proizvodnjom i praktičnim sudjelovanjem posjetitelja, pilot-program istražuje kako turizam može pridonijeti odgovornijem odnosu prema okolišu i jačanju ruralnog gospodarstva.

STARA JEZGRA KIŠINJEVA, MOLDAVIJA

— *Gradu nije trebala nova atrakcija. Trebale su mu nove poveznice.*

Keramika, tradicionalna gastronomija, manje poznata baština i lokalne priče već su dugo prisutni u staroj jezgri Kišinjeva, ali rijetko su bili povezani u jedinstveno iskustvo za posjetitelje. Pilot-program objedinio je ove zasebne elemente te omogućio obrtnicima, kuharima, povjesničarima i lokalnim poduzetnicima da postanu aktivni domaćini i sudionici u stvaranju iskustva. Rezultat upućuje na jedno od ključnih načela šireg pristupa razvoju turizma: kada posjetitelji provode više vremena s lokalnim ljudima, veći dio vrijednosti koju njihov posjet stvara ostaje unutar lokalne zajednice.

KLANAC GOIAN, MOLDAVIJA

— *Od svakodnevnih znanja ruralne zajednice do iskustava koja posjetitelji mogu pronaći, doživjeti i rezervirati*

U selima oko klanca Goian polazište je bilo jednostavno pitanje: što lokalno stanovništvo svakodnevno radi, a što posjetitelji inače nemaju priliku doživjeti? Umjetnost oblikovanja stakla, priprema tradicionalnih jela, planinarenje, hrana izravno s lokalnih gospodarstava i briga o konjima povezani su u program koji se temelji na sudjelovanju, a ne samo na promatranju.

Budući da su iskustvo oblikovale same lokalne obitelji, turizam postaje način da se lokalna znanja i vještine učine vidljivijima, podrže mali lokalni poduzetnici te potakne posjetitelje da razviju dublji odnos s mjestom, umjesto da kroz njega samo prolaze.

BISTRETS, BUGARSKA

— *Priča o naselju koju pripovijedaju oni koji ga najbolje poznaju*

Bistrets pretvara živa sjećanja lokalne zajednice u iskustvo za posjetitelje. Starije stanovnice, lokalne organizacije, volonteri i drugi stanovnici povezuju baštinu samostana, gastronomsku tradiciju, pjesme i priče koje bi posjetitelji tijekom uobičajenog razgledavanja lako mogli propustiti.

U Vrtu svijeta posjetitelji prije odlaska sade cvijet – mala gesta koja odražava širu ideju pristupa turizmu koji projekt zagovara: iskustvo može stvarati vrijednost u oba smjera. Posjetitelji sa sobom odnose priče, a lokalnoj zajednici ostaje nešto čijem su stvaranju i sami pridonijeli.

ZGORIGRAD, BUGARSKA

— *Kada krajolik postaje početak, a ne cijela priča*

Ekostaza Borov Kamak već privlači posjetitelje u Zgorigrad. Pilot-program postavlja pitanje: što bi ih moglo potaknuti da ostanu dulje? Povezujući doživljaj planinskog krajolika s lokalnom hranom, znanjima lokalne zajednice, pričama o bioraznolikosti i Vrtom svijeta, program Hidden Valley Journey pretvara usputno zaustavljanje na putu prema vodopadu u priliku za upoznavanje sela i njegove zajednice.

Priroda privlači posjetitelje, ali ljudi, sudjelovanje i lokalna znanja stvaraju trajniju vrijednost – istodobno omogućujući lokalnoj zajednici da ima aktivniju ulogu i ostvaruje veće koristi od razvoja turizma.

TESTIRANO ZAJEDNO. UNAPRIJEĐENO ZAJEDNO.

Provedba pilot-programa nije kraj procesa. To je trenutak u kojem povratne informacije, međusobno učenje partnera i dugoročna održivost postaju sastavni dio daljnjeg razvoja programa.

PARTNERSKA EVALUACIJA KAO ALAT ZA UNAPRIJEĐENJE PROGRAMA

U projektu People Powered Tourism partnerska evaluacija sastavni je dio provedbe pilot-programa. Svaki projektni partner sudjeluje u najmanje dva evaluacijska posjeta – jednom povezanom sa suradnjom partnerskih gradova (twin-city), a drugom temeljenom na tematskoj povezanosti.

Partneri koji sudjeluju u evaluaciji nisu samo promatrači: zajedno s lokalnim sudionicima prolaze osmišljene rute i sudjeluju u aktivnostima, a zatim daju strukturirane povratne informacije o tome što dobro funkcionira, što se može unaprijediti te koji bi se elementi mogli primijeniti i u drugim područjima.

Time se stvara praktičan ciklus transnacionalnog učenja. Lokalne zajednice donose svoja znanja i iskustva, posjetitelji testiraju osmišljene sadržaje, a partnerske organizacije pružaju vanjsku stručnu perspektivu. Rezultat nije nepromjenjiv pilot-program, već turistička ponuda koja se može prilagođavati i unaprjeđivati nakon svakog novog kruga učenja i povratnih informacija.

Pilot-program dobiva dodatnu vrijednost kada se testira u lokalnom okruženju, zajednički unaprjeđuje te prilagođava specifičnom kontekstu drugih lokalnih zajednica.

OSMIŠLJENO ZA DUGOROČNU ODRŽIVOST

O dugoročnoj održivosti razmišlja se već tijekom razvoja i unaprjeđenja pilot-programa. Nekoliko partnera već uključuje turističke organizacije, profesionalne vodiče i turističke agencije kako bi testirana iskustva nastavila živjeti i nakon projektnih aktivnosti te postala dio redovite turističke ponude. U Kišinjevu se radi na uključivanju urbanih i ruralnih ruta u službene turističke platforme, dok se u Vratsi pilot-modeli razvijaju uz mogućnost njihova uključivanja u ponudu turističkih agencija te plaćenog angažmana lokalnih dionika.

Ovo povezivanje s tržištem važno je jer cilj projekta nije stvaranje privremenih turističkih atrakcija. Cilj je ojačati lokalno gospodarstvo povezano s turizmom i posjetiteljima tako da se znanja lokalne zajednice, gostoljubivost, kulturna baština i prirodni resursi oblikuju u iskustva koja mogu dugoročno stvarati vrijednost, uz očuvanje aktivne uloge lokalne zajednice. Ako se program može rezervirati i nakon završetka projekta, ako mu posjetitelji vjeruju i ako ostane čvrsto povezan s ljudima koji su ga osmislili, njegove koristi mogu trajati mnogo dulje od samog projekta.

Što slijedi....

Provedba pilot-programa na preostalim partnerskim područjima nastavlja se do studenoga 2026. Partneri će svoje urbane i ruralne programe dodatno unaprjeđivati na temelju povratnih informacija lokalnih dionika, posjetitelja i timova za partnersku evaluaciju.

U ožujku 2027. projektni partneri okupit će se u Kišinjevu u Moldaviji kako bi zajednički analizirali rezultate pilot-programa, usporedili stečena iskustva i utvrdili koji se elementi mogu prenijeti i prilagoditi drugim područjima dunavske regije.

Objedinjeni rezultati poslužiti će kao osnova za sljedeću fazu projekta, u kojoj će se lokalna iskustva pretočiti u zajedničke metode, smjernice i alate za održiviji razvoj turizma utemeljen na aktivnom sudjelovanju lokalnih zajednica.

<https://interreg-danube.eu/projects/people-powered-tourism>

Ovaj projekt podržan je kroz Program Interreg za dunavsku regiju i sufinanciran sredstvima Europske unije.

<https://www.facebook.com/peoplepoweredtourism>

<https://www.linkedin.com/company/peoplepoweredtourism-interreg-project>